

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marțea, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la:
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane, Sibiu, strada Măcelarilor 47.
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 37.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori 15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru fie-care publicare.

Sibiu, 22 Februarie v.

Pacea este subscrisă. Așa a re-sunat în Europa cu trei zile înainte în toate patru direcțiunile lumii. Este dulce acest cuvânt: pacea. Cine nu simte bucurie când aude, când cetesce acest dulce cuvânt. În deosebi pentru noi cari ne mărgineam cu teatrul de luptă și cari ne temeam, ca nu cumva scânteiele din focul resbelului să aprindă și casa noastră sîntem de trei ori în drept de a ne bucura când auzim, că în loc de buletine sîngerose și diarele ne vor aduce știrea despre bazele păcii, din care va rezăra un viitoriu binefăcătoriu pentru vecinii noștri departe spre sudost și din care viitoriu binefăcătoriu vom avea și noi partea noastră.

Înse când esaminăm mai deapropo toate dependențele și apertinențele păcii gloriificate nu putem să nu ne îndoim în realitatea ei. Valoarea păcii dispare și se reduce la o pauză, a cărei lungime abia va fi de luni de zile. Sînt prea multe obstacule de învins, pentruca pacea să ni se arate ca un luceafer pe ceriu senin.

Detaliurile păcii subscrise în S. Stefano încă nu sînt cunoscute. Ceea ce șcim până acum este că cu ocaziunea acasta a gratulat Marele duce Nicolae țarului pentru acasta pace, că a anunțat-o trupelor cu ocaziunea unei reviste, că se speră întrunirea unui congres în Berlin spre a pune coroana păcii.

Tote aceste și nici raporturile cele pline de dragoste din zilele din urmă dintre Turci și Ruși, despre care încunoscînta telegraful eri, nu detrag nimic din naturelul serios al obstaculelor de cari făcurăm a-mintire. Gratulațiunea trimisa țarului, anunierea păcii trupelor sînt acte de curtenire și ceremonie, ieră speranța într'un congres european în Berlin promite deocamdată tot atît cât a promis „congresul” dela Lausanne și „conferența” dela Baden-Baden. Alta este însă când vedem că

sînt însemnate puncte de diferență între Austro-Ungaria și Rusia, cu cari cea dintăiu nu se va pute învoi nici odată și cea din urmă nu va recede dela ele nici odată; alta este, că pe când la noi se vorbesce de mobilisări, în giurul monarhiei noastre este un număr imens de armate rusesci în pozițiunile cele mai favorabile. Apoi cestiunea Basarabiei, a Dardanelor și însăși cestiunea Bosniei și Erțegovinei, carea ne pune în perspectivă de a o ocupa și carea nici astăzi nu e liniscită și mai multe alte de felul acestora, nu sînt material de ajuns de a aprinde de nou flacăra resboiului până când congresul sau conferența nu vor ajunge a pune mîna să stingă de tot pe cel domolit?

Să dorim pacea, dar să nu ne încredem cu ușurătate întrînsa, căci este mult de lucru până a o vedea asigurată.

Revista politică.

Dintre cestiunile de natură curat internă ocupă locul prim cestiunea creditului pentru scopuri de administrațiune militară care are a se propune delegațiunilor. Asupra acestei cestiuni s'a discutat în diuaristica austro-ungurască și în cercurile parlamentare din Cis- și Transilvania mai prea mult, cu atît prea mult, cu cît s'a făcut mai multă larmă și cu cît totă larma n'a dat până acum nici un rezultat. Considerând vorba cea multă ce s'a făcut asupra creditului se pare o măsură înțeleptă din partea comitetului Andrassy, presupunînd că măsura s'a luat, dacă a sistat afacerea creditului până se va încunoscînta mai deapropo despre sfîrșitul afacerii conferenței. Necesitatea creditului, cu toate acestea, rămîne indispensabilă atît pentru eventualitatea întrunirii conferenței, cît și pentru eventualitatea când conferența n'ar pute să se întrunescă. Oficiul din Budapesta țice, că în cazul din urmă imperiul se va afla înaintea unor pe-

riculi, cari s'ar pute întimpina numai prin o mobilisare grabnică. Ideea mobilisării este așa dară încă la ordinea zilei.

Ideea acasta se justifică foarte mult prin neliniscirea ce domnesce în Europa asupra subscrierii păcii, despre care se țice că este foarte împovărătoare pentru Pörtă, carea este în multe privințe foarte jignitoare și pentru celelalte puteri din Europa. Situațiunea, țice „Fr. Bl.”, este foarte serioasă, cu mult mai serioasă de cît s'ar păre în realitate. Scirile, cari nu se șcie de unde și dela cine vin, și cari înfățișează situațiunea în colorii pacinice, nu mai sînt de ajuns spre a mulcomi spiritele și nu mai sînt de ajuns de a clarifica împregiurările în cari ne aflăm.

Aceste, țise de un organ, care în tot decursul resbelului a fost aplecat spre ore care optimism, vin numai a întări cele ce s'au țis în colonele aceste despre permanenta crisa europeană, chiar și după încheierea actului I din drama cea mare, ce pörtă titlul „cestiunea orientală.”

„Polit. Corr.” are încunoscîntare dela Petersburg că numai cerea creditului din partea contelui Andrassy și a făcut senzațiune mare, ba a posomorit tocma pe acele cercuri diplomatice, cari erau aplecate spre o înțelegere cu Austro-Ungaria, pentrucă cererea creditului a dus apa pe mōra partidelor extreme, ostile Austro-Ungariei.

Mai multe foi din Budapesta susțineau morțiș, în zilele din urmă, că toate șgomotele respândite de oficiul de esterne din Viena sînt numai nisce manevre pentru mascarea ocupațiunei Bosniei și Erțegovinei „N. fr. Pr.” ne spune acum că ordinul a și fost dat spre acest sfîrșit, mai tîrziu însă s'a contramandat. Causa contramandării nu se șcie. Unii o țicesă de o dovadă despre nehotărîrea și clătînarea politică în cercurile diplomatice austro-ungare. Pōte însă că „P. Ll.” esplică contramandarea când țice, că în pace sau în resbel

Austro-Ungaria nu are alt teren de operațiune contra Rusiei decît în România și Sêrbia. În alta parte Ungaria nu ia parte la operațiune.

Punctele diferențiale, cu care nu se va pute împăca Austro-Ungaria și dela care Rusia nu voiesce a cede nimic, sînt, dacă se vor adeveri că sînt cuprinse în punctele păcii, după cum țice „N. W. T.”: estinderea Bulgariei în marginile etnografice; ocupațiunea Bulgariei cu trupe rusesci; dreptul de investitură pentru noul principe al Bulgariei, care să'l aibă numai adunarea națiunală, rămînd Porței numai de a primă notificarea, despre alegerea consumată în adunare.

Amiciția între Români și Ruși se strică pe țice merge. Rușii în consciință că nu mai au lipsă de aliații lor nu le pretind numai Basarabia, ci după cum ne spune „Polit. Corr.”, au de gînd a lua în mînile lor totă administrațiunea civilă a României.

În Giurgiu, spune aceeași foia și casul 'lu cetim pe larg și în foile din Bucuresci, un oficier superior s'a apucat, din putere proprie, a schimba casele privaților, după plac, în casarme. Autoritatea locală a protestat contra acestui neiertat amestec în afacerile ei. Comandantul rusesc înse a rîcnit să ieră afară membrul autorității, sau să aducă armata română cu carea Bratianu se laudă atîta ca să-i scōtă din Giurgiu. Detaiul din urmă 'l cetim în foile bucurescene. „Polit. Corr.” adauge, că un regiment românesc a și plecat spre Giurgiu cu generalul Racovița în frunte ca să pună pe Ruși să respecte convențiunea.

Este interesant ca întemplările aceste și altele de felul acesta cu Sêrbii un coresp. din Viena la „P. Ll.” le cualifică de nisce astuții, prin care de o parte Rușii și de alta Români și Sêrbii vor să seducă pe Austro-Ungaria.

Insurgenții din Bosnia într'un manifest declară poporului de acolo, că de ore ce Rusia nu le-a dat și lor

FOIȚA.

Cerșitōrea de pe Pont des Arts.

(Traducere din W. Hauff: *Novela*).

I.

Cine în anul 1824 venia sêra din când în când în ospătăria de la „regele Angliei” din Stuttgart, sau se preumbla după prînz între 2 și 3 ore pe calea cea lată a plantațiunilor, dacă cum-va nu are o memorie scurtă, trebuie să-și aducă încă aminte de niște figuri, cari pe atunci atrăgeau privirile tuturor asupra-le. Erau adecă doi bărbați, cari nici decît nu se potriveau cu oșpeții sau preumblătorii de rënd ai plantațiunilor Stuttgartului, ci mai curînd păreau a avea loc pe Prado din Madrid sau în o cafenea din Lissabon. Închipuți-ve un bărbat bătrîncios, înalt, uscăcios cu per negru-cărunt, cu ochi cufundați, scînteietori de colōre ocheșe întunecată, cu un nas acuilin și cu o gură fină, cu buze înguste. Mersul lui e încet, mîn-

dru și maiestos. Pe lângă tunica și călțunii de mătăsă neagră, pe lângă rosetele mari de la păpuși și cătărămile late de la genunchi, pe lângă pălăria înaltă cu fundul ascuțit și cu părății lați, pusă ce-va într'o parte, abună samă fie cine, care are numai puțină fantasie, ar dorî ca completare a îmbrăcămîntei o scurteică cu uluci și o mantauă spaniolă, în locul fracului negru, cu care se îmbrăcase bētrănul.

Și servitorul, care 'i urmēză în pas tot așa de sumet, prin fața sa viclenă și îndrăsnită, prin îmbrăcămîntea sa străină, împetritată, prin nesfiala, cu care privesce în giur, cîscînd gura la tōte și neadmirînd nimic, nu ne aduce aminte de acei servitori din comedia spaniolă, cari, credincioși ca umbra stăpînilor lor, în ce privesce cultura stau departe sub ei, dar 'i ajung în mîndrie și 'i întrec în viclenie și istețime? Subsuōră pōrtă umbrariul și mantaua de plōie a stăpînului, a mână o chiseă de argint cu cigarette și un fitil.

Cine, când acești doi se preum-

blau cu gravitate prin alee, nu stătea locului pentru a se uita după dēnșii?

Dar precum este cunoscut, acele persoane nu erau alt-cine-va, ca Don Pedro de San Montanjo Ligez, guvernorul prințului de P. care tocmai petrecea pe acel timp în Stuttgart, și Diego, servitorul seu.

Precum adese, numai o mică, neînsemnată întemplare, ajunge pentru a face pre cine-va vestit și cu trecere, așa se întemplă și cu tinerul Frōben, care de o jumătate de an chiar (de când petrecea în Stuttgart) intra în tōte zilele punct dōue ore prin portul castelului în plantațiuni, se preumbla de 3 ori în giurul lacului, de 5 ori pe promenada principală în sus și în jos, fără de a fi luat în samă de echipagele strălucite, de domnișorele frumoșe, de mulțimea de directori, consiliari, locotenenți pe lângă cari trecea; căci și el făcea o față ca orice om de tōte zilele în vērsta de vr'o 28—30 ani. Dar de când într'o după amēdă în aleea principală fū întimpinat de Don Pedro, care'l salutase prietenos, 'l luase de braț și se

preumblase cu el mai de multe ori în sus și în jos, conversînd mult cu dēnsul, de atunci tōtă lumea căuta la el cu curiositate, ba chiar cu orecare stimă; căci mîndrul spaniol, care de alt-cum nu vorbea cu nimeni, tractase cu el cu un deosebit respect.

Cele mai frumoșe domnișore acum deodată aflau că, dēnsul nu ar avea nici decum o față de tōte zilele, ba că chiar ar zăcea ce-va interesant și cu totul atrăgător într'însa, un ce, ce nu se vede des în plantațiuni; directorii și tot soiul de consiliari întrebau: „cine pōte fi ore acel tiner?” și numai cățiva locotenenți puteau da unele informațiuni despre dēnsul, că adecă din când în când ar mîncea cîte un beefsteak în Museu, că stă de o jumătate de an în strada castelului, și că călăresce pe un frumos cal meclenburghian, care e proprietatea sa. Ei mai adăogeau încă multe despre însușirile eminente, despre făptura, colōrea, vērsta, prețul calului, și așa ajungeau a vorbi în general despre cai; discursuri, cari, după cum se țice, să fi fost foarte instructive de audit.

libertatea, vor continua lupta și după facerea păcii între țar și sultan. Tot odată chiamă la arme pe toți bosniacii, cari sunt cu stare de a purta arme și se țin de biserica orientală. Papa s'a încoronat în 3 Martie n. în capela Sixtină.

De pe câmpul de rebel.

D. general Manu a adresat ministrului de rebel al României un raport telegrafic despre ocuparea Vidinului de către armata română, care raport îl publicăm în următoarele după „Monitorul oficial” din București:

„Întrarea trupelor noastre în Vidin s'a urmat cu cea mai mare regulă și conform stipulațiilor încheiate între Ferikul Izzet și colonelul Fălcoianu, șeful de stat-major general, care mă represintă pe mine ca delegat al majorului general al armatei. Evacuarea cetății de trupele otomane și remiterea ei în mâinile noastre s'a executat în modul următoriu:

„În ziua de 12 Februarie de dimineață, Izzet-pașa a adunat și concentrat trupele sale pe șoseaua Vidin-Tatardjic. În apropierea acestui loc, la 12 ore punct, am sosit cu staturile majore ale armatei, corpului și divisiunilor. Am pornit înaintea armatei otomane, unde am fost întâmpinați de Izzet-pașa cu întregul său stat-major. Trupele otomane ne-au dat onorurile militare, și apoi au început a defila pe dinaintea noastră începându-și marșul spre Belgradjic și luându-și cantonamentele la Vitbol și Nazir.

„Trupele române primise ordine a se concentra lângă Novoselo sub comanda d-lui general Anghelescu. O divizie mistă a corpului de Vest se așază aici, compunându-se din brigada I, reprezentând divisia I, sub comanda colonelului Dona, cu 6 batalioane din regimentele 1-ii de linie, al 3-lea, 4-lea, 11-lea și 15-lea de dorobanți, batalionul al 3-lea de vânători, 1 companie din batalionul de geniu, 2 baterii din artileria divisei, sub comanda majorului Tell. Brigada a 2-a, reprezentând divisia 2-a, sub comanda colonelului Ipătescu, cu 6 batalioane din regimentul al 2-lea și al 3-lea de linie, al 2-lea, 7-lea și 12-lea de dorobanți, batalionul al 4-lea de vânători, 1 companie de geniu și 2 baterii din artileria divisei, sub comanda locotenentului-colonel Dimitrescu. Brigada 3-a reprezentând divisia 3-a, sub comanda locotenentului-colonel Cotruț, cu 6 batalioane din regimentele al 4-lea, 5-lea, 6-lea de linie și al 9-lea de dorobanți, 1 companie de geniu și 2 baterii din artileria divisei, sub comanda majorului Macarovic. În fine 3 escadrone de călărași, sub comanda majorului Paraschivescu.

„La ora fixată am sosit cu Izzet-pașa încongiurat de statele-majore române și turce, pe platoul, unde trupele noastre erau desfășurate în trei linii, pe dinaintea cărora

am trecut în sunetul musicilor, dându-se onorurile cuvenite comandantului turc. Apoi generalul Anghelescu a concentrat divisia pentru defilare pe șoseaua Novoselo spre Vidin. Diferința de aspect între trupele noastre și cele otomane era simțitoare la prima vedere: pe când primele erau pline de marțialitate, și vioiciune, crescute încă prin greutățile ce străbătuseră și prin importanța istorică a solemnității la care luau parte, cele din urmă păreau foarte oboșite de suferințele și privațiunile prin care trecuseră.

„După terminarea defileului trupelor noastre, m'am pus în capul lor, și însoțit de Izzet-pașa, cu statul seu major, de generalul Anghelescu și de stat-majorul român, la orele 3 după amiazi am intrat în Vidin. La bariera orașului, guvernorul civil, Sirri-pașa, încungiurat de autoritățile administrative și comunale, m'au întâmpinat și mi-au adresat cuvinte de salutare. Când trupele române au trecut pe dinaintea catedralei locale, preoții în odăjdii le-au eșit înainte și le-au bine cuvântat. Tote stradele orașului erau pline de lume în haine de sărbătoare și populațiunea ce se adunase manifesta cea mai vie bucurie la vederea soldaților nostri. La conacul guvernorului civil se adunară autoritățile locale turce, care mi fură prezentate aci de Sirri-pașa.

„Trupele au străbătut orașul și cetatea în cea mai perfectă regulă, nici un incident neplăcut n'a turburat această solemnitate. Apoi 10 batalioane au intrat în cantonamentele lor, erau 6 batalioane au rămas ca garnisonă în Vidin. Posturile s'au ocupat imediat de trupele noastre, schimbând pe cele turcesci.

„Am mers apoi cu ofierii staturilor-majore la catedrala bulgară, unde s'a oficiat un Te-Deum la care s'a pomenit M. S. Domnitorul României. O deputațiune bulgară s'a prezentat apoi înaintea mea și a ținut un discurs prin care și exprima recunoștința către Domnitorul nostru, către națiune și armata română care a scăpat populațiunea creștină de jugul care o apăsa. Am răspuns dicând că, M. S. Domnitorul, națiunea și armata noastră se simt fericiți de a fi putut participa la liberarea popoarelor creștine.

„Sera, Izzet-pașa și Sirri-pașa m'au invitat la un prânz, la care au intrunit pe ofierii superiori ai armatei române prezenți în Vidin. Marți 14 Februarie, cuartierul general român a întors politetă lui Izzet și lui Sirri, invitându-i la un dejun în Calafat, la care au asistat, împreună cu numiții Pași și mai mulți ofierii superiori turci, și astfel s'a petrecut redițiunea Vidinului.

„Armata turcescă și va urma tragerea ei conform stipulațiilor convențiunii și armistițiului. Ziua de 22 Februarie va rămâne o zi memorabilă în anele armatei noastre.

(Semnat) General, Manu.

Inalt ordin de zi de pe armată

Ostași! Cu memorabila cădere a Plevnei unde a-ți avut parte atât de însemnată nu se puse capăt ostenelelor vostre, eroismului și devotamentului vostru. Chiar după căderea Rahovei, cetăți otomane importante de pe marginea Dunărei din care inimicul pornise loviriile lui asupra noastră, se mai aflau încă în stăpânirea lui. Aceste trufaze metereze trebuiau să între în mâinile noastre pentru a nu ne mai teme de răul lor.

În fine Vidinul, aceea însemnată piață de arme de unde Gaziul Osman se năpustise cu viteza lui oște spre a oprî mersul creștinătății, Vidinul, ca un desfid și o amerințare, sta încă în picioare.

Am dat dară ordin divisiunii a 4-a de a trece Dunărea și a fi gata a respinge ori ce încercare de atac, dirijat în contra teritoriului nostru din Silistria și Turtucaia, iar divisiunile 1, 2 și a 3-a, sub comanda generalului Haralambie, se îndreptară spre Vidin, pentru a impresura și ataca această cetate. Trupele din Calafat, cari în timp de mai bine de 9 luni, au conținut cu atâta energie această fortăreță, bombardând-o și reducând-o la neputință, au susținut cu vigore operațiunile ostilor noastre de pe malul drept.

Ostași!

Spre a ajunge aceste noi obiective ale operațiunilor vostre, voi ați executat cu iuțelă și sprintenie marșurile cele mai grele pe viforosele vremi și pe asprele geruri ale unei strașnice ierni, dar totodată ați dovedit, că în ostașul român de astăzi, ca la strămoși, bărbăția este împărăchiată cu răbdarea nevoilor, virtușia trupului cu tăria inimii. Noi lupte, noi și strălucite fapte vă așteptau pe aceste câmpii de vitejie; ele se numesc în anele noastre militare cu neperitoare nume: Tatardjik, Inova, Smirdan.

Cu sufletul induișat de gloria voastră, la care de astă dată eram sililit de trebile și grijile țerei a privi de departe, Eu am urmărit voinicescii vostri pași. Dar voi sciați că inima Mea era mândră și liniscită, căci Domnul vostru fusese cu voi la Plevna, și veduse cine sunteți și ce puteți.

Nevoile grele, sângerosele jertfe ce ați trebuit să mai îngăduiți pentru patrie, au fost respătite cu fala ce ați avut de a intra cu onore ostășescă în cetatea ce ați impresurat cu vitejie. Vulturul românesc, care și-a desfășurat aripelile la Grivița, și odichnesce acum sborul pe feciorelnicile ziduri ale Vidinului. Țara, împreună cu Mine,

vă mulțămesc, și în viitor, ca în trecut, după credința în Dumnezeu, în voi, Ostași! credința și pune.

Dat în București, în 15 Februarie 1878.

„Monitorul”.

Carol.

Corespondențe particulare

ale „Telegrafului Român”.

Din Bihor în Martie 1878. D-le redactor! În zilele aceste am cetit în fôia ungerescă „Ellenör”, că în procesul criminal intentat de procurorul regiu din Budapesta contra lui Ioan Țeranu, librariu în Oravița, pentru crima notei de infidelitate comisă din partea acusatului prin vânderea mapei ce pörta inscripțiunea „Dacia modernă”, — ținându-se pertractare finală, acusatul a fost absolvat. —

Nu voi să analizez întrebarea; că ore faptul lui Ioan Țeranu involve crima notei de infidelitate ori ba. Nu voi produce nici cele 9 casuri, cari în sensul legilor Ungariei fie-care constituie o crimă de infidelitate, — nu voi să fac nici observarea, că în aceste 9 casuri vânderea astor-feliu de mape nu se enumeră, — ba mă rețin a-mi exprima și chiar bucuria, că un patriot prin decisiune judecătorească este declarat de nevinovat; și așa motivele sentinței tribunalului regiu de Budapesta clarifică din destul cestiunea. —

Deci mă mărginesc a pune simplu sub ochii lectorilor motivele sentinței după cum urmază: „Mapele nu pot servi de instrument la stăruințele de infidelitate, — pentru că între prepararea unei mape și între împărțirea faptică a țerilor nu este nici un conex”.

Aceste sunt motivele sentinței, așa precum le publică semi-oficialul „Ellenör”.

Ce ne interesează pe noi Români însă mai mult din această cauză sunt motivele, în fôia citată enumerate, pe baza cărora a cerut procurorul Bakos judecarea lui Ioan Țeranu.

Etă și aceste motive:

„Este constatată că Țeranu a vândut 10 mape de aceste, parte la învătători, parte la preoți gr. or.; — considerând starea politică de aci, considerând starea acută a raporturilor cu naționalitățile, răspândirea acestor mape este un instrument apt spre crescerea ideilor de rumpere (de către stat) la locuitorii români ai patriei. Fapta este din destul constatată prin aceea, că mapa este instrument apt spre atacarea întregității (statului) atunci, când ea se

De atunci încoci vedeai mai adese pe tinerul Fröben în societatea lui Don Pedro, și apröpe în toate zilele séra el venia în ospătăria de la „regele Angliei”, unde, ce-va depărtat de cei-lalți öspeți, ședea lângă sennorul spaniol vorbind cu densus. Er Diego stătea la spatele stapănului seu servind cu atențiune amëndurora vin de Xeres și cigări. Nimeni nu putea înțelege cum s'au împrietenit acei doi domni, sau ce interes pot avé unul la altul. Unii gâciau în drépta altii în stânga, făceau conjecturi de tot felul, dar în urmă tinérul om ar fi putut da informațiunile cele mai esacte, numai să-l fi întrebat cine-va.

Și öre nu era frumoșă colecțiune de icöne a fraților Boisserée și Bertram, unde se întâlniră și se cunoscüră pentru întâia öra? Acești ömeni ospitali dădură tinérului om voia, a cerceta icönele decâte ori numai avea plăcere; și el făcea această tot-deună în örele de la amédi, când colecțiunea era deschisă și când putea veni. De ploua sau de ninge, de invita timpul frumos la cele mai minunate escursiuni în împregiurime, el venia; adese

el părea a fi foarte bolnav și totuși venia. Cu toate aceste cineva ar prețui simțul artistic al domnului de Fröben prea mult, dacă cumva ar crede, că el ar fi studiat sau decopiat icönele vechilor holandezii. Nici decăt; el intra fără sgomot pe ușe, saluta în tăcere și se ducea în o odaie depărtată, înaintea unei icöne, pre care o privia timp îndelungat, și în aceeași tăcere părăsia colecțiunea. Proprietarii erau ömeni prea discreți, pentru a-l întreba asupra predilecțiunei particulare pentru acea icönă; dar și lor trebuie să le fie părüt lucrul curios; căci adese, când părăsia colecțiunea, abia putea ascunde lacrimile, ce i umeđiau ochii.

O însemnatate istorică sau o valöre mare artistică icöna aceea nu avea. Ea înfățișă o dömnă în îmbrăcăminte pe jumătate spaniolă, pe jumătate veche germană. Din câmpul întunecos se ridica o față prietenoșă, înfloritöre, cu ochii limpedi, plini de iubire, cu o guriță fină, drăgălașă și cu o bărbie fragețä rotundă. Frumoșă frunte era încungiurată de pör des și încununată de o pălărie mică împodobită

cu pene albe, care era pusă cochet într'o parte. Haiua, care numai gätul frumos, rotund l lăsa neacoperit, era încungiurată de lanțuri grele de aur și mărturisă pe de o parte pentru decență, ér pe de alta pentru pozițiunea distinsă a dömnei.

„În urmă,” cugetau ömenii, „el s'a îndrăgostit în acel chip, ca Kalaf în princessa Turandot, deși cu mult mai cu puțină nădejde; căci icöna e apröpe de trei sute de ani de vechie, și originalul nuse mai află întré cei vii.”

După vr'o câtva timp Fröben nu mai părea a fi singurul adorator al acelu chip. Principele de P. cercetase într'o zi cu suita sa colecțiunea. Don Pedro, guvernorul, părăsise glöta privitorilor de toate zilele și privia icönele, trecënd în singurătate din cabinet în cabinet; dar deodată, ca atins de fulger, rămase, cu o strigare de uimire, incremenit înaintea chipului acelei dömne. Pecând principele părăsi colecțiunea, guvernorul fu căutat timp îndelungat înzadar. În urmă l aflară cu brațele încrucișate, cu ochii înfocați pe jumătate închiși, cu buzele strinse, cufundat în privirea acelei icöne.

I se aduse aminte că, principele ar fi și părăsit colecțiunea; inse bätărul nostru în acest moment părea a nu cugeta, decăt la un singur lucru. El întreabă: „cum această icönă a ajuns în acest loc?” I se răspunde că, ea ar fi fost zugrăvită de un pictor vestit înainte cu vr'o câteva sute de ani și că din întâmplare ar fi ajuns în mâinile posesorilor actuali.

„Dömnă apără!” răspunde el, „icöna această e nouă, nu e nici de o sută de ani; de unde ți ceti, de unde? O, ve conjur, spuneți unde o pot afla?”

Acest om era bätăr și avea o înfățișare prea venerabilă ca cineva să fi putut afla ceva de ris în felul cum el și arăta simțemintele sale; dar auzind repetindu-se aceeași afirmare, că icöna e veche și póte zugrăvita chiar de Luca Cranach, el dădu din cap în semn de indoielă.

„Domnilor, ți se el cu mâna pe inimă, „domnilor, Don Pedro di San Montanjo Ligez crede că D-Vöstră sunteți ömeni onorabili. D-Vöstra nu sunteți neguțători cu icöne și nu voiți a-mi vinde această icönă, ca o icönă veche; bunătatea D-Vöstră mi-a îngăduit a

respândesce printre indiviđi, ale căror intenđiuni (stăruințe) antipatriotice sânt cunoscute“.

M'am nesuit a traduce aceste motive din cuvânt în cuvânt ca lectorii să vedă insulta așa după cum e concepută. —

Deci dacă cele publicate în „Ellenór“ sânt adevărate, atunci procurorul regesc Bakos plătit și din banii adunați prin contribuțiunile Românilor, fără cea mai mică temă redică acusa în fața unui corp judițial contra întregului popor român, că „intenđiunile antipatriotice ale acestuia sânt cunoscute“.

Aceste motive ale procurorului Bakos pot avé două înfelesuri; — unul e: că sub „indiviđi, ale căror intenđiuni antipatriotice sânt cunoscute“, înfelege pe toți Români, — al doilea înfeles e: că sub acei indiviđi, înfelege pe acei învățători și preoți gr. or. cărora Țăranu le-a vëndut 10 mape. Alt înfeles aceste espresuni nu au și nu pot avé.

Mai are procurorul Bakos o espresune, care încă o am citat mai sus — că adevă respândirea astorfeliu de mape este instrument apt ca ideile de rumpere (de stat) la Români să crească („növeltesenek“).

După a mea părere a cresce (nöni, növelni) pöte numai ceva, ce deja există; deci deducțiunea pöte fi că, dacă ideile de rumpere (de stat) prin respândirea acestor mape pot să crească la Români, acele — după Bakos — trebuie să existe

Prin urmare, dacă sub „indiviđii a căror intenđiuni antipatriotice sânt cunoscute“, Bakos înfelege pe învățătorii și preoții gr. or., cari au cumpărat mapele de la Țăranu, — atunci datorința patriotică și națională a respectivilor e a respinge cu dispreț pe calea publicității espresunea procurorului; ér, dacă acest Bakos a avut curagiul a înfelege pe întreg poporul român sub „indiviđii a căror intenđiuni antipatriotice sânt cunoscute“, atunci este datorința reprezentanților poporului român la dieta țerei, a cere la locul seu satisfacțiunea cea mai eclatantă și dréptă, pentru calumniarea poporului român, a cere suspenderea și respective amovarea lui Bakos de la postul, pe care îl folosese de catedră pentru propagarea simțemintelor de ură între locuitorii unei și aceleiași țeri.

Și dacă „Ellenór“ a reproduș cu fidelitate cele duse de procurorul Bakos, eu numai atăta îi observez acestui Bakos, că noi în istoria întrégă a Ungariei n'am dat de urme, cari ne-ar vesti că, atare Bakos să fie dat esemplu faptic de intenđiuni patriotice prin vërsarea sângelui seu întru apărarea patriei, și că dlui — dacă

vedé aceste icöne, și D-Vöstra vë bucurați de stima acestei provincii. Dar ar trebui tare să mă înșel, dacă — nu cunosc pre Dömnă, ce înfățișază această icönă.“

Cu aceste cuvinte, salutând cu reverență, părăsi odaia.

„Intr'adever!“ dice unul din proprietarii colecțiunei, „dacă n'am sci atăt de bine, de cine e zugrăvită această icönă, si când și cum a ajuns în posesiunea noastră, și ce șir lung de ani ea a fost în C., ai fi ispitit a crede că, acest chip nu te-a înșelat. Pe tinerul Fröben chiar, nu pare al aduce și pre el o aducere aminte öre care înaintea acestei icöne? Și din ochii acestui Don bërträn nu lucia un foc iuvenil, când mărturisii că, cunösc pre Dömnă, ce e zugrăvită în această icönă? Curios lucru, cum închipuirea pöte să seducă adese chiar pe ömeni de tot înfelepți; și tare mă voiu înșela, dacă Spaniolul acesta va fi fost ađi pentru ultima dată aici“.

(Va urma.)

starea sa de Bakos — i-a iertat a ceti și a înfelege istoria patriei nöstre, a putut da de urmele patriotismului românesc, a putut da de eroii născuți din sinul poporului calumniat prin dsa, cari au sängerat la otarele acestei patrii.

Dar' ne-ierate dl Bakos să-i mai spunem și noi ceva ad personam chiar cu motivele dsale, și anume: „considerând starea acută a raporturilor cu naționalitățile“, în fine — ne ierte dl Bakos, — noi tragem la indoielă, că aceste îngrigiri a dsale ar proveni din simțul dsale patriotic, căci acela, care cu atăta ușorătate scie acusa de intenđiuni antipatriotice pe un popor întreg, acela pöte fi: ori ce, numai patriot bun — ba. —

Un român.

Bacamezeu 19 Februarie 1878.

După ce ca fulgerul se lăși trista veste, despre adormirea în Domnul, a ilustrei Dömnă Catarina Mocioni de Foen, pre la töte bisericile din giurul Capolnașului se traseră clopotele, vestind poporului trista și neașteptata întemplantare. Ca semn de adencă venerațiune și stimă, ce a avut inteligența, poporul, avuții și sëracii, cătră fericita în Domnul, prin töte bisericile de pre aicea se ținură rugaciuni și parastasuri după datina creștină pentru eterna odihnă sufletescă a ilustrei Dömnă Catarina Mocioni de Foen.

Și töte aceste din indemuul propiu, ca semn de mulțămită pentru ne număratele bine faceri, ce le-a revărsat ilustra Dömnă preste cei lipsiți din părțile aceste în restimpul petrecerei sale la proprietatea sa în Capolnaș. În timpul acela curtea domnescă era cercetată de morboși sirmani, nu numai din apropiere, ci și din cele mai depărtate părți ale comitatelor Caraș, Timiș, Arad și din Transilvania; căci acolo în Capolnaș prelângă aceea, că medicul cercual, plătit separat din partea ilustrei Dömnă, căuta morboșii gvatuit, se împărțiau și medicamente gratis.

În a. 1873, precând epidemia de coleră se lăși-se în comunele Căpriöra și Capolnaș, ilustra Dömnă prelângă aceea că a făcut dispozițiune a se da mâncare ömenilor mai sëracii, a trimis cele mai bune vinuri, care se împărțiau tuturor morboșilor. Astfel s'a ajutat förte mult, căci epidemia prin ajutoriul trimis la timp a încetat, încât astădi, mulți mulțămesc viața și sănătatea mare parte ilustrei și fericitei Dömnă.

Afară de alte binefaceri ilustra Dömnă s'a îngrigrit ca o bună patrönă și pentru cultura poporului; căci abstragënd de la stipendiile cele multe împărțite din partea ei studenților lipsiți, ea în opidul Capolnaș a redicat o scölă frumösă cu 2 clase, iară comunele Groș a dărunit lemne de edificiu pentru scölă; și ori din care parte a fost rugată, prea bucuros dăruiua, pentru cultura poporului, pre care atăt de mult l'a iubit.

Töte aceste au fost cauza, că în 18 Februarie a. c. s'a adunat în biserica din Capolnaș o mulțime de popor de prin töte comunele, precum și tötă inteligența, din cercul Murëshului și din alte părți îndepărtate fără deosebire de naționalitate, la ținerea parastasului, care după finirea S. liturgii s'a celebrat de 13 preoți cu dl protopop Ioan Țăranu în frunte. Dl protopop a ținut apoi o cuvëntare pëtrundëtöre arëtând meritele și binefacerile prea fericitei. Cuvëntarea a stors lacrimi din ochii tuturor.

După finirea parastasului, precum poporul așa și inteligența a luat parte la pomana, care s'a dat pentru preafericita.

Odihnesc'o Dumneđeu cu dreptii, căci a fost un suflet bun și nobil!

Laurențiu Barzu,
paröch rom. gr. or.

Varietăți.

* (Necrolog). Ni se scrie din Reșița, că învățătorul deacolo Iosif Popescu a reposat în vârsta de apröpe 70 ani. El a servit scölei nu mai puțin decât 44 ani, și și-a câștigat în acest timp îndelungat merite neperitöre pentru națiunea sa. Fie-i țërena ușöră și pomenirea vecinică!

* (Procesul de pressă) intentat de domni: I. Coșeriu, avocat în Alba-Iulia, Ioan Rațiu, avocat în Turda și Corneliu Pipoșiu contra jurnalului „Kelet“ pentru vätămăre de onöre și calumniare se sfirși în ðilele aceste înaintea juriului din Cluj. Redactorul și corespondentul jurnalului „Kelet“ prin verdictul juraților fură achitați, ear tribunalul a condamnat pe părătorii la plătierea speselor procesuali.

* (Încunoscințare). Comitetul casinei de aici aduce la cunoscință, că la balul de copii ce se va ținë în sala „Imperatului roman“, jocul va fi dela 8—11 öre rezervat pentru copii.

* (Vincenz Papp) alias Daniil Manasses, care, precum este cunoscut cetitorilor nostri, acum un an a sedus prin minciuni tötă lumea magiară să credă, că poetul unguresc Petöfi trăiesce dela 1848 ca prisoner rusesc în Siberia, fu condamnat de tribunalul regesc din Cluj la cinci ani temniță. Acusatul a apelat.

* (Dunărea) s'a deschis, ghețurile s'au curătit, sântem informați că se lucrăză de Marți la curățierea piedecilor ce se pusese în vederea resbelului de cătră armata rusă în fața orașului Tulcea, peste câte-va ðile dar vom începe a vedé venind vapöarele și cele-lalte vase de comerciu.

„C. d. I.“

* (Contesa Laura Lambertini), care a intentat fraților defunctului cardinal Antonelli un proces de moștenire, a fost admisă de tribunalul din Roma a dovedi, că densa este în realitate fiica cardinalului și că d-na Mareoni, femeia măritată, care a recunoscut'o ca fiica sa, a făcut acesta în înfelegere cu cardinalul, cu scop de a depărta ori-ce bănuială deasupra lui și unei înalte dame străină, care era adevărata muma.

* (O scenă în Paradis). Generalul Lamarmora se înfățișeză înaintea supr-mului judecätöriu, de care este acusat că și densul ar fi luat o parte activă la resturnarea puterei papale a lui Piu IX.

„Dar Dömnă, — dice acusatul, — eu n'am făcut decât să esecut ordinile Regelui meu“.

„Adevërat să fie?“

„Da, Dömnă! dacă nu mă cređi pe mine întrébă pe însuși Regele“.

„Prea bine.“ Dumneđeu face semne lui Petru și-i dice: „Să-mi aduci în dată pe Victor Emanuil.“

Regele Victor Emanuil möre și se înfățișeză înaintea tribunalului diviu.

„Ved, Dömnă, că mă acuđi de dușmănie contra sântului Părinte. Ei bine, află că Sântia sa 'mi era cel mai bun amic.“

„Ce fel, dice Dumneđeu — adevërat să fie?“

„Intrébă pe sfinția sa însuși.“

„Bine ðici. Să-mi aduceți pe Papa.“

Piu IX. möre și se înfățișeză și el înaintea Creatorului. El este primit cu tötă pompa cuvenită.

„Dömnă, — dice el îndată, — ertă-mă că-ți mărturisesc adevërul. Victor Emanuil nu era om rëu. Numai o greșelă avea: se supunea prea mult reilor consilii, chiar mai ðilele trecute, el primi pe un Gambetta...“

„Ce fel? — strigă furios Dumneđeu. — Să-mi aduceți îndată pe Gambetta... Sau nu... lăsați-l naibii căci 'mi

este temă că mi va face buclucu și pe aici.“

„Resboil.“

PARTEA SCIENTIFICĂ ȘI LITERARĂ.

Principii și fundamente de ortografia daco-română.

(Urmare din nr. 17.)

Partea a II-a.

I. Despre D.

Dintre literele consonante, d, s, t, sânt acele, cari fac greutăți ortografice, din care cause este de lipsă a li cunöscere natura mai de apröpe.

a) d la Greci.

d la Greci se strămută:

1. în Ζ ζ (zeta) d. e. Ζεύς și Ζεύς (Preller gr. Myth. I 91.) δορκάς și ζορκάς (F. Rost Dicționar I. 265—419.) διακορος și ζακορος (Cipariu, Gramatica p. 67.) διαβολος și ζαβολος diaeta și zeta (Archiv, pag. 748).

2. În t, d. e. δάπις și ταπις (Ant. p. 503.) strămutarea nu urmëză dupa o regulă anumită.

b) d la Latini s'a schimbat cu l in: novensides și novensides, in sella, subsellium; din rădëcina sedere așa din contră în locul lui l, se află d, d. e. lingua, lacrima, capitodium, odor (Hartung, Religion der Römer. I. 94.) așa în: fidius în loc de filius; r în loc de d, merities, medities, Jovifedetrio (De origine Linguae Latinae p. 325). Nici aci nu putem afla nici o regulă după care sonul d s'ar schimba într'alt son. (Ved. Cipariu Gramatica p. 62).

Când d este înainte de i, și acestuia i mai urmëză o vocală, și la latini d s'a rostit ca și z, d. e. merities hodie.

ζ=z grec la latini se află strămutat în j=ж d. e. ζογόν jugum, Zeus Jupiter (Preller p. 91).

c) d la Italiani și Francezi.

D la Italiani nu se strămută în z, ci și înainte de i=j sună d (adio adiutorio). Unicul cuvânt mezzo din medius, după literă pare a avé z, — însă aci doi z, sună ca și u.

La Francezi d nu se strămută în z.

d) d la Slavi.

Din d grec la Slavi s'a făcut A. La Slavi d nu se strămută în z, adevă sonul z e numai original, și nu și derivat. La Slavi pentru tonul z, se folosese litera ж, la Slavii vechi și ç (zpielo).

e) d în literatura română cu cirile.

Pentru sonul original s'a primit A: érá pentru cel derivat, acuși ж acuși ç ca și la Slavi. D. e. (Crestomătia pag. 1.) χινηρη (p. 2.) κέρχαι, (p. 3.) λοχχ, (p. 41.) λοχρηχ (d. 45.) Δουμηχης (p. 46.) σιχα. καχ (p. 47.) σχα, (p. 63.) λοχηγαμ (p. 65.) παφρσ σιχ, (p. 73.) λοχχ, (p. 75.) σακοσχι.

f) d în literatura română cu litere latine.

D pentru sonul original d, nu face nici o greutate; însă pentru sonul derivat = z, se portă încă o luptă nedecisă.

Unii și anume etimologiștii pentru sonul derivat au d=z, alții și anume: fonetiștii au codița la d=z, — în fine o parte din acestia au lăpedat pe d, ð pentru sonul derivat, și au introdus pe z.

Petru Maior (Archiv p. 298.) are: vedi și ði, ðio, (p. 357.) frunđa.

S. Clain și G. Șincai (Archiv p. 588.) statoresc regula: d înainte de i sună ca și ç=z grec, (dien=zen, dice =zice); — di înainte de e sună z (radie=raze)

În proiectul ortografic, așternut din partea guzernului (Archiv p. 505.) se află d, s și t cu codițe, — dar co-

